

Izhaja trikrat na teden, in sicer v torek, četrtek in soboto ob 4. uri popoldne ter stane po pošti prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . 15 K
3/4 " . . . 10 "
1/2 " . . . 5 "

Za Nemčijo K 10.60. — Za Ameriko in inozemstvo K 20. Posamične številke stanejo 16 vin.

„SOČA“ ima naslednje izredne priloge: Ob novem letu „Kažipot po Goriškem in Gradiškanskem“ in dvakrat v letu „Vozni red železnice, parnikov in poštne zvez“. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

SOČA

Telefon št. 83

•Vse za narod, svobodo in napredek!• Dr. K. Lavrič.

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. na desno.

Upravništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadstr. na levo v Goriški Tiskarni.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

Oglasi in poslanice se računijo po Petit-vrstah, če tiskano 1-krat 16 vin., 2-krat 14 vin., 3-krat 12 vin. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. Reklame in spisi v uredniškem delu 30 vin. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Storite kaj za naše časopisje!

Nekdo z dežele je bil tako prijazen, da nam je poslal več naslovov, na katere naj pošljemo »Sočo« z novim letom, ker je pričakovati, da si naročijo naš list. Hvala mu na tem mestu! Naj bi dobil še mnogo posnemovalcev, naših prijateljev, ki bi nam poslali naslove takih, ki bi lahko naročili »Sočo«. Tako v vzajemni pomoči homo napredovali. Nadejamo pa se, da nam ne vrnejo lista razni, katerim ga pošljemo sedaj, marveč ga obdrže in s tem naroče!

Casopisje je velika moč in dobro razširjen domači list je močno politično in gospodarsko orožje. To uvažujejo pri nas v polni meri klerikalci — naprednjaki pa ne. V naših vrstah je vladala leta in leta neka razvada, da se je čitalo sicer napreden list, ali naročiti ga, širiti ga, na to stran se je zgodilo malo, najraje nič. Ob prilikah pa se je zahtevalo časopisa cele kupe na zastoni. Bili so ljudje, ki so mislili, da morajo dobivati list brezplačno, ker so pri kakih volitvah kaj poagilirali. . . . Ti časi so za nami — mi hočemo: z naše strani dobro urejvan list, poln novic, razmotrivanja domačih razmer, gospodarskih, političnih, socialnih, s strani dobro mislečih goriških Slovencev: naročbo našega lista, agitacijo za naš list, pomoč z dopisovanjem.

Le pogledimo naše klerikalce: kako znajo razširjevati svoje časopise, kar tri imajo. In kako delajo ravno sedaj ob novem letu še za razširjenje svojih listov, dasi imajo že tako povsodi polno naročnikov. Nasproti njim: — kako majhno je število naročnikov »Soče« in »Primorca«! Ni čuda potem, če je naše ljudstvo o marsičem čisto krivo informirano, ker čita v taki meri le enostranske, klerikalne časopise! Koliko ljudi bi zapustilo nasproten tabor, ako bi imeli v rokah vsako številko »Soče« ali »Primorca«!

Slovenci na Goriškem živimo v težkih časih, želimo si ven iz njih, želimo si boljših dni ob dobrem široko zasnovanem

delu za vseobčinski napredek. Svojo obliko ima služiti v veliki meri napredno časopisje, katero pa moramo imeti tudi zaslonbo v stalnih naročnikih v velikem številu. . . . Upajmo, da prebijemo srečno sedanje težke čase ter da se napredna zastava za njimi krepko dvigne nad glave goriških Slovencev in bo ponosno plapolala po celi deželi.

V ta namen pa treba trezno premišljenega dela, ki mora sloneti tudi na dobro razširjenem časopisju!

Naši prijatelji nas umejo — zato se obračamo do njih, upajoč, da nam ostanejo zvesti vsi dosedajni naročniki, da nam ti pridobijo še kakega novega naročnika ter da pristopi v krog naših naročnikov še oiblo drugih, ki hočejo novega dela, ki stremijo novim časom naproti.

Bratje, naprej! »Soča« in »Primorec« morata biti razširjena po celi deželi, kakor to zaslužita, to je v kar mogoče visokem številu!

Velik naroden greh goriškega občinstva.

(»Narodna prosveta.«)

Nobeno slovensko mesto ni imelo v letošnji zimi tako uspelega cikla ljudskih predavanj kakor Gorica. Niti kakó vseučiliščno mesto ne bi zmoglo tako lahko nekaj podobnega. Najbolji dokaz, da je Narodna prosveta res zadela v črno, je pač ta, da je občinstvo do konca ostalo zvesto. Prireditelji so bili precej smeli, da so kar prvič nastopili s tako obširnimi programom, kljub temu, da so doslej predavanja, ki so jih drugi prirejali, vzela prav slab konec. Odbor Narodne prosvete se ni motil, ko je zaupal v goriške izobražene kroge, ki so polnili vsako soboto obširno dvorano Trgovskega doma. Storil je samo svojo sveto dolžnost, ako je nudil vsem goriškim slojem izreden kulturni užitek. Ob enem je pa tudi velika zasluga Narodne prosvete, ki jo bo treba enkrat zapisati v goriško kulturno zgodovino, da so vsled njene inicijative ravno v zgodovinskih dneh bal-

drugega; za koga — tega ne vem. Prepričana sem, ako moja knjižnica pride v roke človeku, kateremu se je v srcu nabralo mnogo žaljenj in gnjeva, pa ne ve, kje bi se pomiril, se bo pomiril v tej knjižnici. In tu pa je odgovor tudi na vprašanje: čemu? Ker ne zapisujem kar to, kar mi baš pade v misli, temveč si prizadevam, da zlagam svoje misli in čuvstva v red, hlačem, da prepričujem. . . .

Pri nas se živi ne baš strašno veselo, ampak tako, da nič ne opažam, kako mi mine čas. Od jutra pa do noči mine čas tako prijetno, da nisem obžalovala niti za trenutke, da je minil. Pri nas niso samo zabave, o ne! Papa je resen človek, po cele ure sedi sam v kabinetu, čita, pa tudi piše. Ima zelo debelo knjižnico, v katero zapisuje vsak dan nekaj. Pravi nam: »Jaz nisem niti zdaleč pristaš takozvane ženske omike v tem smislu, da bi žena zapustila družino, če šla iskat kako učeno stopinjo ali čast. Čemu ji bo takšna učena čast? Ali jo bo mar vprašal možki, ki si jo zbere za ženo, če ima takšno ali drugačno učeno čast. Dopuščam pa, da ima žena pravico, da se povzpne do omike in izobrazbe.« Zato sta pozneje, ko sva dovršila šolo v zavodu, prihajala k nam dva učite-

kanski zmag stopili pred naše občinstvo jugoslovanski učenjaki, ki so predavali v jeziku, ki mu je usojeno v bodočnosti, da postane jezik vesoljnega Jugoslovanstva. Tak pojav bi nas moral silno razveseliti, saj vidimo množico, ki je dovzeta za najvišje kulturne svrhe, saj so v naši sredi odlični kulturni delavci in prihitijo k nam iz kraljevega Zagreba odlični zastopniki jugoslovanskega kulturnega dela. Nima mo se pred Italijani prav nič sravnovati. In vendar moramo danes spregovoriti prav energično resno besedo.

Narodna prosveta je v polni meri izpolnila svojo dolžnost nasproti klerikalnemu občinstvu. Stori la je nekaj, kar ne bi moglo izvršiti nobeno drugo prosvetno društvo na Slovenskem. Sedaj se pa vprašamo, ali se zavedajo goriški Slovenci svojih narodnih dolžnosti nasproti Narodni prosveti. Žalibože, da moramo izreči v tem oziru naravnost uničujočo sodbo in grajo. Ker člani polagoma odstopajo in novih ne pristopajo, se je število članov silno skrčilo in ni pač treba povdarjati, da v takih razmerah pač ne more biti blagajna v posebno sijajnem stanju. Članarina Narodne prosvete je tako nizka, da bi mogel vsak slovenski inteligent, vsak slovenski trgovec, obrtnik, delavec biti član tega tako važnega in v vsakem oziru koristnega društva. Pa kaj vidimo. Člani odstopajo, dasi mesečni prispevek znaša komaj eno krono. Ali ni tako pomankanje smisla za najvažnejše kulturno institucijo goriškega mesta naravnost znak opasnih dekadenca in je pač treba nekaj takega ja vno ožigovati. Kam pridemo, ako se bode ugnezdil tak nemanj in taka indolenca glede kulturnega razvoja slovenstva v goriškem mestu!

Slovenci se ne morejo na nikogar drugega zanašati, ko na samega sebe. Samopomoč, to je tista beseda, ki jo naj si zapiše vsak Slovenec v srce. Pa smisel za samopomoč je med Slovenci še mnogo prereditelj. Tak dokaz primitivne samopomoči bi tudi bil, ako bi goriško občinstvo s skromnim mesečnim prispevkom podpiralo Narodno prosveto. Zalosten znak naše občine nezre-

lija: Markov, zelo star profesor, ki je bil že davno v pokoju (on je cenil in poznal literaturo samo do Lermontova, a vse, kar je bilo pozneje, zanj takorekoč sploh nikdar ni obstajalo), Kandidov, mlad doцент, ki nama je razlagal zgodovino. Kandidov je bil lep blondinec, vedno se je lepo oblačil, in si gladil neprestano brado in brke. Predaval pa je slabo, — zapletal se je, zardeval ter se neprestano lovil za izrazi. Medve mu nisva verjeli mnogo ter sva med njegovim predavanjem zehali.

»Podnevi smo se jaz, Lida in mama vozile v naši ekvipaži. Pozabila sem povedati, da smo tedaj živeli v Odesi, kjer je krasen bulvar, a ob njem ravna, gladka, tlakovana cesta. Tod smo se rade vozile. Konji stopajo v koraku, koleša drče brezglasno po tlaku, kakor po podu, ki je pregrnjen s preprogami. Molčimo in gledamo pristanišče, polno ladij, pisano polno zastav, molo z malimi, urnimi parniki, in obalo, kjer se neprestano gibljejo semintje vozovi, vagoni in lokomotive. Pristanišče se širi in razlije v morje, odprto, daljno, široko morje, odkoder veje na nas svežost in nekaka čudna brezmejnost. Čudovito! Očarujoče!«

»Ne večer smo v gledališču ali pri znancih, ali pa so znanci pri nas. Teh je zelo veliko: častniki, odvetniki, uradniki,

losti, dokaz naše borniranosti bi pabil, ako binaše besede ostale brez uspešne in bi jih oni ne upoštevali, katerim so namenjene.

Naši nasprotniki smatrajo Slovence za polubarbare, ki ne morejo tekmovali sosednimi zapadnimi narodi, ker naše mase bojda še ne stojijo na isti stopnji kakor italijanske ali nemške. Nočemo se danes sploh prepirati, ali ni to velika laž. Pa vendar je gotova stvar, da bo naš narodni boj tem lažji, čim več smisla bo imela naša inteligenca in naše množice za kulturno delo in za občno izobrazbo. Čim izobraženejše bodo naše množice, čim več kulture bo med nami, tem lažji in uspešnejši bo tudi naš narodni boj. Kaj takega je pač treba samo radi tega mnogokrat ponavljati, da oni krogi v Gorici, ki so apatični napram težnjam Narodne prosvete, uvidevajo, kako malo rodoljubno je njih početje. Samoubojstvo bi bilo, ako bi pustili Narodno prosveto še nadalje hirati, in bi ji ne omogočali, da bi nadaljevala svoje tako plodnosno kulturno delovanje, ki prihaja v prid vsem goriškim Slovincem brez razlike.

V Primorju nam stojijo nasproti Italijani, ki so jim na razpolago čisto druga kulturna sredstva ko nam. Pred nosom imajo Italijo s svojimi mnogobrojnimi univerzami, ki silno olajšujejo italijansko ljudsko izobraževalno delo. S takim nasprotnikom se imamo torej boriti. Pogumno je šla Narodna prosveta na delo. Njen načrt ljudskih predavanj je mnogo več nudil, ko oni takozvane goriške »ljudske univerze«. Delo, ki ga je izvršila Narodna prosveta, se lahko primerja z onim tržaške italijanske ljudske univerze. Sedaj pa vprašajte, kaka sredstva ima na razpolago tržaška ljudska univerza, koliko daja mesto in koliko prihaja gotovo iz Italije. Narodna prosveta pa nima drugih sredstev, ko pičlo članarino svojih članov in vendar stori s tem uprav čudeže.

Povrh zdržuje Narodna prosveta ljudsko knjižnico, ki pomenja silno mnogo za goriško slovenstvo. Ali naj omenimo še, kako zaslugo si je pridobila Narodna prosveta za slovensko gledališče v Gori-

učitelji. Vsi so zelo prijazni in fini ljudje, v njih družbi mine čas strašno prijetno in hitro, — ne sicer posebno veselo, toda zelo prijetno. Prijetno zato, ker gre vse mimo sledov, in se nič ne zadeva globlje v dušo; ko se razidejo ali ko pridemo mi domov, ležem v posteljo in zaspim popolnoma nič vznemirjena ali razburjena, — brez misli. Lida čita dolgo, zelo dolgo v postelji enega ali drugega od svojih debelih romanov in včasih vstane zjutraj bleda, zardehli oči; jaz pa ničesar ne berem in vstajam vedno rdeča kot rožica in veselih oči. Jaz ne maram vznemirjanj, niti sladkih niti mukotrpnih. Čemu? Tako prijetno se živi, kadar ne čutiš, ali ti bije srce, ali ne bije. Srce pa ti navzlic temu bije neprestano.

»Vse, kar pripovedujem tukaj, je bilo, pozneje pa je prenehalo. O tem bom pripovedovala pozneje, zdaj naj samo pripomnim, da so tisti časi, ko je že prenehalo, še vsi mislili, da se še nadaljuje. Zdelo se je vsem, da se Klava sploh ne more spremeniti; v Klavi pa se je pokazal talent, katerega ni slutil nihče: ona se je delala drugačno kakor je bila, — in to zelo večje. Klava je začutila, da ima srce; to že ni bilo lepo, ali znala se je tako obvladati, kakor da ni tega niti v sanjah občutila.

»V naši hiši se je pojavil nov človek. Pri nas je bil že trikrat, in jaz sem opazila,

POTAPENKO:

Generalova hči.

Prevel: A. M.

(Dalje.)

»Odložila sem pero in prečitala vse, kar sem bila napisala. Čudno! Silno dobrega spomina sem. Tako sem napisala, kakor da sem še zdaj takšna, kakršna sem bila takrat. In jaz sem mislila, da se je že tako vse spremenilo, da se ne bom mogla niti spomniti, kako je bilo tedaj. A ne; vse je prav tako, kakor je bilo tačas: pestunja kakor da je še živa, in vendar je zdaj ni več na svetu. A Lida . . . uboga moja Lida! Seveda, takrat te je »mala egoistka« še ljubila, iskreno ljubila. . . .

»Zdaj mi je prišlo v misli vprašanje: čemu pišem to? Ne, najprej: zakaj, a potem — čemu? Zakaj? Zato, ker je v moji duši mnogo misli, utisov in slik, ki jih je težko držati v sebi zakopane za večno. V mojem življenju je mnogo poučnega. Nečem lagati s peresom, ker nikoli ne lažem niti z jezikom. Nečem se prepričati, da pišem brez vsakega smotra, samo zase, ali vendar želim, da ta knjižnica ne pride nikomur v roke in da je nihče ne prečita. Ne, jaz ne pišem za sebe, temveč za nekoga

ci? In za vse to nima slovensko občinstvo nikakega smisla? Ali je res mogoča taka brezmejná blaziranost?

Odbor Narodne prosvete pa ima še celo vrsto drugih načrtov, kakor smo čuli. Po vzoru izobraževalnih društev večjih mest namerava svoje delo še razširiti. Pa prvi predpogoj je, da pristopi mnogo novih članov društvu. Tako ne gre naprej. Zahtevamo z vso pravico od našega občinstva, da se končno otresete svoje brezbriznosti, napram najvažnejšemu prosvetnemu društvu goriškega mesta. To je brezvestno. Društvo, ki je toliko storilo za izobrazbo slovenstva v goriškem mestu, ima pravico zahtevati od goriškega občinstva, da tudi ono stori napram njemu svojo dolžnost.

Protialkoholni kongres v Ljubljani.

Napovedani protialkoholni kongres v Ljubljani se je vršil ob obilni udeležbi iz Kranjske in drugih pokrajin.

Pozdravil je došlece, otvorivši zborovanje, g. Iv. Kalan; v častno predsedstvo se izvolijo: gimnazijski ravnatelj dr. Bezjak iz Gorice, nadučitelj Štrukelj, Bezeljak, učitelj Mikuz iz Tolmina in učiteljica Trost in kaplan Klemenčič. V imenu dež. predsednika je pozdravil zborovalce deželnošolski nadzornik Levec.

Dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški izroča pozdrave društvu slov. zdravnikov; omenja, da je v Švici, Skandinaviji, Finski in Uniji prodrlo protialkoholno gibanje v zakonodajne zbornice. Občine v Uniji imajo pravico, da v svojih mejah morejo zabraniti točenje žganja.

Dr. Krek omenja, da je alkohol blago, ki nese državi velike dohodke in da zato ni upati, da bi se mu pri nas tako hitro zaprla vrata. Protialkoholni problem se dotika alkoholnega kapitala in celih socialnih slojev, ki živijo od njega. Pri produkciji in pri razpečavanju alkohola so pri nas interesirani kmetijstvo, podjetniški kapital in razprodajalci. Kmetijsko produkcijo treba regulirati in ji določiti trge, kapitalu pa odpreti druga polja. Temelj za protialkoholno gibanje na Slovenskem je položen, treba samo, da se v vseh bojih in strankah to delo organizira, cilj nam pa je vsem skupen.

Gimnazijski ravnatelj dr. Bezjak iz Gorice je na to referiral o vplivu alkohola na vzgojo. Najvišji smoter vzgoji je moralnost. Da se ta najvišji smoter doseže, treba trdne volje, ki jo treba

da je bil papa z njim prijaznejši, kakor z drugimi. Ni se mu laskal, ali se morda na kak drugi način poniževal, — ne, tega papa ne bi storil nikoli; napravil pa ga je za središče vsega, kar se je vršilo v naši hiši. Naj so se razgovarjali o čemerkoli, naj so se prepirali ali karže, — papa se je obrnil gotovo k njemu, in naj je bil makar zaposlen s čim drugim:

»Kaj mislite vi o tem, knez?«

»Če se je zgodilo kaj v hiši, — no, na primer, če je babico zgrabil fevmatizem, je papa gotovo njemu prvega povedal, kakor da je to že nedvojbeno, da se on zanima za naše družinske razmere. Njega ste odlikovala papa in njena, pa tudi babica mu je vselej pokazala svoje napol izgotovljeno delo, kakar je prišel podnevi, ter ga vprašala:

»Kako vam ugaja, knez?«

»On je rekel vselej, da je to zelo lepo in imenitno. Kneza so imenovali Aleksander Sergejevič, a po priimku Pohodcev. Bil je pri tridesetih letih, stasit, visok, svetlih kodrastih las, lepega, vedrega in navadnega obraza, ki ni bil ravno posebno pameten, niti izrazit, pač pa simpatičen. Znal je lepo gledati v oči, — ravno in odkrito, prijetno pa je bilo tudi gledati njemu v oči, ker se je moglo gledati, ne da bi se človek zmedel. V Odesi ni bil še tako dolgo, pred kakšnimi tremi meseci je prišel. Poslali so ga kot priložnika neki visoki osebi, in on je nosil svoja priložniška znamenja zelo dostojanstveno, objednem pa zelo jednostavno. Plesal je malo in nekako nerad, kakor da se je udajal ti sla-

vzgojiti. Sredstva dobrega vzgojnega postopanja so: rodbina, cerkev in šola pa družba. Rodbina kot središče in najvažnejši faktor vzgoje mora dati otroku živih vzgledov dobrega življenja. Založna resnica pa je, da stariši, ki so udani pijaci, svojo nežno deco s svojim grdim življenjem le pohujšujejo. Slabim zgledom v domači hiši se pridružujejo grešne prilike izprijene tovarišije, in večinoma so otroci pijancev v sramoto in celo v škodo človeški družbi. Pedagogi in zdravniki, so edini v tem, da alkohol slabi človeka telesno in duševno, zlasti mladino. V boju proti temu največjemu sovražniku človeštva je treba sodelovanja vseh javnih faktorjev in slojev, kajti pomanjkljivo znanje o škodljivosti tega strupa je največji vzrok, da mu še služimo.

Sledil je drugi referat »Syeta vojska v šoli«. G. čna učiteljica A. Štupca je pozivala na vojsko proti alkoholu.

V predavanju »Alkoholizem in politika« je g. nadučitelj R. Horvat, kazal na začetke protialkoholnega gibanja v Evropi in v Ameriki, kjer so bile nositeljice tega boja razne politične stranke. Vse stranke pri nas so v principu za to gibanje. Tudi slovensko narodno-obrambno delo rabi močnega orožja, in to je abstinenca.

Ob pol 2. uri so imeli izvenkranjski udeleženci posvetovanje ter sklenili zasnovati svoje centralne pokrajinske organizacije.

Popoldne je dr. Anton Schwab pred številnim inteligentnim občinstvom razvijal svoje zelo instruktivno predavanje o temi: »Fiziološki učinki alkohola na človeško, posebno na otroško telo.« Alkohol spada med narkotiska ali uspavalna sredstva in je v sorodu s kloroformom. Vsled zavžitja tega strupa se vname hrbtiščni mozeg, vsled česar živci ne morejo zadostno funkcionirati. Omamljenje napreduje, udje, jezik, vid, pljuča odpovedo in človeka lahko zadene mrtvoud. Opetovano ali kronično pijanstvo povzroča katar v želodcu in na pljučih, nazadnje tudi jediko. Večinoma mro alkoholiki za kapjo, pa tudi za vodenico. Na otrokovo telo in dušo učinkuje alkohol še hušje. Otroci zaostajajo v rasti, so podvrženi raznim boleznim, atopé na umu in moralčno propadejo.

Natančnejše poročilo o kongresu izide najbrže v posebni knjižici.

Splošna sodba glasi tako, da se je kongres obnesel dobro ter da je upati na vspeli.

Društveni zakon.

Društveni zakon iz leta 1867. je bil potreben korenite premembe. Oglašali so se poslanci za premembo že v letu 1874, ali

bosti le iz spoštovanja napram gospodinji in gospodarju, njemu samemu pa ni bilo niti zdaleč do tega. V celi njegovi postavi, v kretnjah, pozah, v obnašanju in navadah se je kazala nekaka resnost, ali ne tista resnost, ki se hoče povdarjati, ponujati, temveč skromna, ki je bila zadovoljna sama s seboj.

»Že pri svojem četrtem posetu je kazal Lidi tako javno svoje spoštovanje pred drugimi, da je bilo že vsem jasno, da je nekaj za tem. Plesal je samo z Lido; a kadar nas je videl v gledališču in se je priklanjal naši loži, je bilo videti, da se nekdanja nam vsem, temveč samo Lidi. Kadar je prišel v našo ložo in prinesel slaščic, jih je dajal samo nji.

»Nekoč mi je rekla babica: »Ali veš, kako je naša Lida srečna! Knez se bo zares oženil z njo!«

»Kaj? Ali jo je že zasnubil?« sem vprašala hitro in sem se sama ustrašila tistega glasu, s katerim sem izgovorila to. Namesto da bi izrazila veselje nad tako prijetno vestjo, se je v mojem glasu slišal strah, pravi pravcati strah.

»Ne, ni je še zasnubil, ali čisto gotovo jo bo...«

»Kdo pa ve? Jaz ne razumem...«

»Ah, ti mala nemnica! Zares da ti ne razumeš ničesar... Ali če jaz že vem, tedaj vem...«

»Toda bolest je bila v mojem srcu odgovor ti vesti... Šele zdaj sem začutila, da imam srce. Ah, zakaj sem to začutila!...«

(Pride še.)

v naši Avstriji grede take-le potrebne reči po stari navadi le lepo počasi naprej. In tako se je zgodilo, da se je šele v letu 1910. lotil tega dela ustavni odsek. Nov načrt je predložila vlada v letu 1911. Odsek ga je predelal.

Dandanašnji se zanimajo vsi sloji prebivalstva za politične pravice; imamo splošno in jednako pravico; kaka razlika je v današnjem našem javnem življenju od življenja v letu 1867!

Paragraf drugi novega zakona določa, da društva v smislu tega zakona niso cerkvene, verske družbe, redovi, pridobitne zadruge, denarni zavodi, strokovna društva, bolniške blagajne. Zato je bila v odseku o tem tudi obširna debata, kakor tudi ni bilo prav lahko določiti, katera društva so strogo politična. Bistvene izpremembe so: vlada nima pravice omejiti število članov načelnštva političnih društev; društva niso dolžna, naznanjati člane redno oblasti; politična društva smejo ustanavljati podružnice in zveze. Razveljavljena je tudi določba gledé razsodišč in prepoved društvenih znakov. Člani političnih društev smejo biti najmanj 21 let stare osebe.

Najvažnejša izprememba pa je ta: da smejo biti po novem zakonu tudi ženske članice političnih društev.

To je važna prememba, s katero moramo dobro računati.

Novi društveni zakon stopi v veljavo s 1. majem 1913.

Mirovna konferenca v Londonu.

Včeraj je pričela mirovna konferenca ob 3. pop. ter bila prekinjena ob 4^{1/2}. Po čaju so imeli Turki posebno posvetovanje. Delegatje zaveznikov so čakali na zaključek njihovega posvetovanja. Konferenca se je odgodila po skoro štiriurnem razpravljanju na petek 3. jan. ob 4. uri popoldne.

Sodi se, da se je doseglo dobre uspehe.

Uradni komuniké glasi:

Predsedoval je seji Venizelos. Turški delegatje so stavili svoje protipredloge, o katerih se je razpravljalo. Gledé nekaterih točk je dosežen sporazum, diskusija o drugih točkah je odgodena na prihodnjo sejo.

Reuterjev bureau poroča, da bodo o teh točkah razpravljali delegatje Zveze v času do seje.

Protipredloge turške, predložene pisмено so:

1. Turčija zahteva teritorij vshodno od Odrina.

2. Albanija mora dobiti avtonomijo. Vprašanje o mejah in politični organizaciji se prepusti velevlastim.

3. Gledé Odrinskega vilajeta predlaga Turčija da se bo pogajala z Bulgarijo gledé popravka meje turško-bulgarske. (Delegatje hočejo razpravo en bloc, čemur se končno udajo Turki.)

4. Gledé Krete se mora dobiti izvestje velevlasti. (Tudi delegatje balkanski hočejo se obrniti do velevlasti, ali zahtevajo poprej, da se Turčija odpove vsaki pravici do Krete.)

5. Otoke Egejske je smatrati tako, da pripadajo k Mali Aziji ter jih torej Turčija ne more odstopiti. (Zavezniki pa to zahtevajo.)

Torej okoli Egejskih otokov in Odrina se sučejo glavni spori.

Politični pregled.

Avstro-Ogrska.

Volilna reforma na Ogrskem. — Sedanje ogrsko ministrstvo se je bilo obvezalo, da izvede volilno reformo v določenem roku. Ni sicer še znana vsa volilna reforma, ali nekaj podatkov je le že prišlo v javnost. Soc. demokratično glasilo »Nepszava« navaja te-le podatke: »Število poljedelskih volilcev se pomnoži od 682.000 na 1.091.000; iz krogov industrije in trgovine in prometa od 248.000 na 565.750; iz nameščencev po javnih službah in ženskih nameščencev od 1.000 na 130.000 volilnih upravičencev. Iz drugih kategorij poklicov od 1.096.480 na 1.868.817. Ker pa v teh številkah niso še vsebovani oni, ki imajo volilno pravico kakor bivši podčastniki in pa volilni u-

pravičenci izpod 24 leta, utegne število volilcev dospeti do 1.900.000.«

Na Francoskem ima na 100 prebivalcev 28 volilno pravico, v Nemčiji 22, na Angleškem 17, v Avstriji pa 27. Na Ogrskem pa bo imelo po novem volilnem redu le 10 odstotkov prebivalstva volilno pravico. To bo — pravi »Nepszava« — še vedno najslabša volilna pravica v vsej Evropi. — Načrt seveda stremi za tem, dvigniti madjarstvo in po-teptati Slované.

Inozemstvo.

Rumunska zbornica je votirala h koncu leta 1913, vojaške kredite v znesku 151 milijonov frankov; zgodilo se je to soglasno.

Bulgarija in Rumunija. — V Bukarešti je sporočila bulgarska vlada, da ima predsednik sobranja dr. Danev pooblastilo, da se pogaja z rumunskim poslanikom Misu v Londonu o vseh vprašanjih, ki še niso rešena med obema državama. — Gre v glavnem za odstop teritorija 3000 kvadratnih km Rumuniji in pa zaščito Kucovlahov.

Domače vesti.

Savanski jubilej. — Akademično ferialno društvo »Sava« v Ljubljani proslavi dne 4. in 5. t. m. svojo dvajsetletnico zajedno z desetletnico društva svobodni-selnih slov. akademikov »Save« na Dunaju. Vspored: 4. jan. zvečer sestanek starejšin in članstva v Narodnem domu. 5. jan. ob 10. uri dopoldne slavnostno zborovanje, ob 1. uri popoldne banket, ob 8. zvečer slavnostni ples pod pokroviteljstvom dam starejšinstva z gospo dr. Tavčarjevo na čelu.

Goriški občinski svet je imel 30. pr. m. kratko sejo, v kateri so dovolili kredit 1680 K za 1913., s katerim se plača magistratni organ, ki pregleduje hiše in stanovanja v mestu, da se odstrani iz njih vse, kar je zdravju kvarljivo. Jednako sveto so potrdili naknadno za leto 1912, No, tak organ ima v Gorici dosti dela! Naj ga le pošteno vrši in magistrat naj res stori vse, kar treba v zdravstvenem oziru. (Ob tej priliki ponovno priporočamo, naj vendar že enkrat prepove pometanje pred prodajalnami in iz prodajalen ter brivnic itd. ob 8. uri zjutraj!) Sklenili so nadalje gledé podaljšanja ulice Vittorijo Alfieri: nova cesta bodi široka 11 m.

Lenassi in Luzzatto pred sodnijo v Trstu. — Danes dopoldne je pričela v Trstu kazenska razprava proti Alfredu Lenassiju in dr. Luzzatto iz Gorice; obtožena sta goljufije, izvršene v škodo bivše Banke popolare v Gorici. Kakor znano sta bila oba pred poroto v Gorici poleti 1911. obsojena prvi na 2, drugi na 3 mesece težke ječe. Najvišja sodnija je njunemu utoku ugodila in ju postavila z nova pred sodnijo, in sicer v Trstu. Razpravi predseduje nadsvetnik dr. Andrič; državno pravnikištvo zastopa drž. pr. namestnik dr. Marinaz. Alf. Lenassijev branitelj je dr. Flego, Luzzattov dr. Pincherle.

Društvo goriških slovenskih fotomaterjev v Gorici naznanja vsem članom, da se bo vršil I. redni občni zbor v soboto, dne 4. januarja 1913 v društvenih prostorih, ulica Mattioli števil 13 pritličje, s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Čitanje zapisnika ustanovnega občnega zbora in I. izvanrednega občnega zbora. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Poročilo pregledovalcev računov. 6. Poročilo društvenega gospodarja. 7. Poročilo knjižničarja. 8. Samostojni predlogi za nadaljni razvoj društva. 9. Volitev predsednika. 10. Volitev odbora. 11. Prememba društvenih pravil. 12. Slučajnosti. Odbor.

Sanatorij na Krasu. — Kakor se čuje, namerava napraviti družba zdravnikov iz Trsta blizu postaje Dutovlje-Skopo sanatorij. Kras ima po mnenju zdravnikov jako dober zrak in podnebje je milo.

Central Bio. — Velikanska množica ljudstva je posetila včeraj to krasno urejeno zabavališče. Pri vsaki predstavi je bila prostorna dvorana nabita občinstva. Krasen vsopred je zadovoljil, vsakega tudi one, ki so takorekoč razvajeni. Jako zanimive so slike z balkanskega bojišča. Vidi se streljanje iz velikih topov na trdnjavo, naskok Črnogorcev z nasajenimi bajoneti, strašni učinki šrapnelov itd. Komaj 10—15 korakov pred nami vidimo,

Kako se je razvijala Turčija.

Nad Turčijo je večkrat visela roka usode, preteča jej z razpadom. Z načrti za delitev Turčije so se bavili vsi močnejši krščanski vladarji; ta želja je za časa Katarine ruske in Napoleona zadobila konkretnije forme. Ali zdi se nam vendar, da so velevlasti in krščanski vladarji na tihem bili za to, da bi Turčija ostala še dolgo lastnica onih dežel in gospodarica onih narodov, katere si je podvrгла s krvavimi vojnami in katere je podjarmljene uničevala. Trpljenje kristjanov je zaman donelo na ušesa Evrope; ona je imela druge interese in druge cilje. Potreba je bilo krvavih vstaj tlačanih balkanskih narodov; ti narodi so pokazali, da hočejo rajši poginiti nego živeti še dalje pod krutim turškim gospodstvom. Sedanja balkanska vojna kaže najbolje, kake sile so se morale združiti, da zdrobijo turško gospodstvo in kako so se balkanski narodi morali boriti, da morejo izvesti do konca svoje delo in Turčijo potisniti iz Evrope ali vsaj utesniti jo v one meje, v katerih se je nahajala, ko je prvokrat dobila v svojo posest komadič Evrope.

Prvi turški korak v Evropo.

Osmansko cesarstvo je osnovalo plemo Turkov, živeli v Turanu, ki je sprejelo islam v 8. stoletju in katero si je pod vodstvom Seldžuka osvojilo Sprednjo Azijo. Okoli leta 1225. je prišlo 50.000 Turkov pod vodstvom Sulejmana, tiranin od Mongolov v Armenijo. Sulejmanov sin Ertogrul se je nastanil v Frigiji. Osman I. je začel boje z Grki in jih vodil uspešno in po njem so se imenovali Turki odlešči Osmani. Leta 1308. so Turki zavzeli Kios in oplenili maloazijsko obal. Njegov sin Urkan (1326—1359), jeden izmed najznamenitejših vladarjev, je zavzel Brusu leta 1326., kjer si je sezidal palačo, katere vrata so se imenovala »Visoka Porta«. Do leta 1340. si je podvrigel vse ozemlje do Propontide z Nikejo in Nikomedijo. Njegov sin Sulejman pa se je neprestano bavil z mislijo, da preko Helesponta preide v Evropo. To se mu je tudi posrečilo in se je leta 1356. ustalil v Galipolju. To mesto z najbližjo okolico je tvorilo prvo evropsko posest Turčije ter je služilo za daljno prodiranje in osvajanje. Galipolis, cvetoče trgovsko mesto, »Ključ Carigrada in Evrope«, dobi dva turška poveljnika, Adžebega in Gazi-Fazila, katerih grobova še danes kažejo v tem mestu. Bizantijski cesar Ivan Andronik se je zaman trudil, da pripravi Urkana do tega, da bi to mesto vrnil Bizantincom. Daljni razvoj dogodkov je omogočil Sulejmanu, da je preselil razne turške družine v evropska mesta. Grke pa je silil k izseljevanju v Azijo. On je popolnoma zagospodoval nad Tracijskim polotokom in se potem tudi sam na njem nastanil. Njegov vojvoda Hadži-Ilbeki je razširil evropsko posest Turčije do Rodosta in Dolnje Marice.

Sulejman je umrl leta 1358. in leta 1362. njegov oče Urkan. Stedil je Murat I. (1362—1389), mlajši sin Urkanov. Ta je bil poln osvojalnih teženj, glavna njegova misel pa je bila ta, da pad osmansko oblast spravi ves Balkan. Nesloga med Grki, Bulgari in Srbi mu je služila dobro. Že drugo leto svojega vladanja je prišel v Evropo ter si je po vrsti osvajal mesto za mestom. Po vrsti so mu padala v roke mesta: Čorlu, Didimotika in potem Drinopolje ali Odrin leta 1363. Od tega časa dalje, ko so bili premagani Grki, ni bilo več miru ne za Bulgare ne za Srbe. Leta 1365. je preselil Murat svojo prestolnico v

Evropo v novo osvojeno Drinopolje (Edrenek), kjer je sezidal nov cesarski dvor ali »saraj«. Njegovi vojvode so osvojili dalje Staro Zagoro in Plovdiv, kjer se je naselil prvi begler-beg Rumelije. Po krvavih bojih pri Rakovici in Cepini se uda Muratu bulgarski car Ivan Šišman III., ki je stanoval v Trnovem in je postal njegov vazal. Dal mu je tudi svojo sestro za ženo.

V tej dobi se je izvršil tudi prvi poskus, pognati Turke nazaj v Azijo. Sprožil je to misel Ciperski kralj Peter I., ki je šel h papežu Urbanu V. to prosit ga, naj začne križarsko vojno. To misel je odobril tudi francoski kralj Ivan Dobri in do vojne je imelo priti 1. marca 1365. Papež je pozval tudi ogrskohrvaškega kralja Ljudevita na vojno. Ali do zasnovane vojne ni prišlo, vse je skončalo z upadom Ljudevita v Bulgarijo namesto na Turke in si je Ljudevit osvojil Zapadno Bulgarijo z mestom Vidinom in odpejil v sužnost carja Ivana Stracimira. Leta 1370. pa mu je vrnil osvojeno ozemlje.

Medtem so Turki dalje prodirali in osvajali in ogroževali Srbe. V Srbiji je za Dušanom vladal Uroš IV. Nemanjić, od katerega sta se ločila velikaša Vukašin in Uglješa Mrnjavčević. Leta 1366. je vladal Vukašin nad celim južnim delom Srbije in nad prestolnicama Skopljem in Prizrenom. Despot Uglješa je imel svoj sedež v Drami. Oni so stremili za tem, da cerkev svojih dežel oddelijo od patriarhije v Peči ter jo priključijo Carigradski. Zato so šli odposlanci v Carigrad in leta 1371. je bilo doseženo prvo cerkveno sporazumenje med Srbi in Grki. Ti odposlanci so delali tudi za defenzivno zvezo — po današnji terminologiji, za vojno konvencijo med Srbii in Bizantinskim cesarstvom proti Turkom, ker so ti napadali že srbske dežele in mesta.

Srbska vojska je v številu 60.000 mož šla proti Drinopolju ali je bila vsled neopreznosti ponoči zajeta od Turkov in razsekana v svojem taboru. To je bilo v noči od 25. na 26. septembra 1371. pri Črnomeni, oziroma pri današnjem Čirmenu. Kdor ni poginil na kopnem, se je utopil v Marici. Ni bilo več tudi Uglješe in Vukašina. Turki še dandanašnji imenujejo ta kraj: Sirb-sindigi, to je pogin Srhov. (Pride šc.)

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.
Tisk: »Goriška Tiskarna« A. Gabrček (odgov. J. Fabčič).
Zalaga: Družba za izdajanje listov »Soča« in »Primorec«.

Napredek vede!

Najenergičnejše in gotovo se zdravi sifilis s svetovnim sredstvom

- I' RUBIN CASILE -

Stotine zdravniških potrdil potrjuje, da se uretralna zoženja, prostatitis, uretritis in meh. katarji korenito ozdravijo s

N. Casile. konfeti Casile

Konfeti Casile urejajo uriniranje, ne da bi bilo treba rabiti zelo nevarnih cevč (šilinge) popolnoma odpravljajo in ublažujejo pečenje in pogosto uriniranje; edini korenito ozdravijo uretralna zoženja (prostatitis, uretritis, cistitis, mehurne katarje, kamen, nesposobnost za zdržavanje urina, sluzaste tokove itd. — Škatlja konfetejv Casile K 4.—

Jorubin Casile, najboljši protisifilitično in pozivljajoče kličistilno sredstvo, ki se uporablja z uspehom proti sifilisu, anemiji, impotenci, kostoboli, ischias, vnetju zlez, polnim madežem, izgubi semena, polucijam, spermatorji, steriliteti, neurasteniji, energičen razkrojivalec urinske kiseline itd. — Štekljenica Jorubina Casile K 350.

Vbrizgavec Casile zdravi beli tok, akutne in kronične katarje, vaginitis, uretritis, endometritis, vnetje in izpad maternice itd. — Štekljenica vbrizgavca Casile K 350.
Kdor želi večjih pojasnil, tiskovin itd. naj naslovi dopis na lekarno Serravallo za g. Casile Trst, ki poda odgovor z obratno pošto zastonj in z vsi rezervno. Priznani medicinski izdelki CASILE se prodajajo v vseh akreditiranih lekarnah. — V Gorici v lekarnah Cristofolletti in Tromba. 6—24

Glavna zaloga
Palma podpetnikov
A. Drufovka
Gorica, Raštelj 3.
Zaloga usnja.

Udkovana, pekarija in sladničarna Karol Draščik v Gorici na Korau v (lastni hiši)

zvršuje naročila vsakovrstnega tudi najfinerega peciva, torte, kolače za birmance in poroke, odlične in velikončne pincevce itd.

Prodaja različna fina vina in likerje ra-drobno ali v originalnih butelkah priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Anton Potatzky v Gorici naslednik Jos. Terpin.

na sred. hantolju 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najboljše kupovališče ulnarščakega in drobega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBSČINE
za pisarnice, kadilce in popotnike.
Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBSČINE
za krojače in šiviljarje.

Svetinjice. — Rožni vonci. — Mašne knjilice.

Mašna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:
Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najboljše oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejnih in trgih ter na deželi. 35—8

„CROATIA“

Zavarovalna zadruga v Zagrebu
— edini domači zavarovalni zavod. —
Ustanovljena leta 1894.

Centrala v Zagrebu v lastni hiši, vogal Marovske in Preradovičeve ulice.

Podružnica v TRSTU,
Via del Lavatoio št. 1. II. nadstropje.
Telefon št. 2594.

Glavna zastopstva: Ljubljana, Novisad, Osjek, Reka in Sarajevo.

Zadruga sprejema pod ugodnimi pogoji zavarovanja sledeče vrste:

I. Na življenje:

1. Zavarovanje glavnice za slučaj doživljenja in smrti;
2. zavarovanje dote;
3. zavarovanje življenjske rente.

II. Proti škodi po požaru:

1. Zavarovanje zgradb (hiš, gospodarskih poslopij, tovarn).
2. Zavarovanje premienin (pohištva, prodajniškega blaga, gospodarskih strojev, blaga itd.
3. Zavarovanje poljskih pridelkov (žita sena itd.

III. Zavarovanje steklenih šip.

Zadruga imetje vseh oddelkov znaša K 2.718.674-18
Od tega temeljna glavnica 300.000-00
Dohodek letne premije s pristojbinami 1.364.040-89
Izplačane odškodnine 4.970.238-48

Sposobni posredovalci in akviziterji se sprejmejo pod ugodnimi pogoji.

Natančneje informacije daje

Podružnica „Croatiae“ Trst, Via del Lavatoio št. 1, II. nadstr.

in glavno zastopstvo „Croatiae“ v Ljubljani (trvdka Kmet & Slivar).

Zastopnika za Goriško s sedežem v Gorici: D. GILBERT, Via Bertolini št. 20 (v lastni hiši). — Telefon št. 221.

in FRANC PERKO, Stolna ulica.

Slovinci!
Podpirajte in poslužujte se
Prve slovenske brivnice
v Gorici,
Gosposka ulica št. 1 (nasproti Montu).
Postrežba solidna in snažna.
Za obilen obisk se priporoča
FRAN NOVAK, brivec in lasničar.

P. n. občinstvu toplo priporočam
svojo na novo urejeno

gostilno „pri dirki“.

v ulici Alvarez št. 1.

Točim izborna domača vina
in postrežem z gorkimi in
mrzlimi jedili.

Za obilen obisk se priporoča

518—1

And. Fajt.

Zaloga istrskih vin

prodaja na debelo

od 56 litrov naprej. Gene konkurenčne.

Zaloga se nahaja v Gorici

v ulici Formica št. 1.

Za obila naročila se toplo priporoča

lasnik

479—8

Henrik Apollonio.

Edina izorstna

— nakupna prilžnost —

— za trgovce in hausrarje —
pošilja se tudi privatnikom.

40 do 50 metrov ostankov
le 16 kron.

Pisano blago rdeče ali modro, barvodržno. Oxfort za moške srajce, močno, dobro blago. Francoski zefirji za srajce, obleke in bluze. Krasni vzorci.

Belo platno za postelno in drugo perilo.

Pisano blago za predpasnike in obleke dolžina ostankov 6—15 metrov. Ostanke se garantira, da so barvodržni in brezhibni.

Izbrani ostanki, le težko in lepo blago le kron 18.—

Razpošilja se po povzpetju. Za neugajajoče se vrne denar. Vsaka stranka si lahko blago izbere.

**S. STEIN, tkalnica platna,
Nachod na Češkem.**

Kdor hoče imeti pristno angleško blago za obleke, naj se obrne na krojaškega mojstra

Antona Krušič

Gorica

na Tržaški ulici št. 16.

Izdeluje se vsakovrstne

obleke od najfinejše vrste

do navadne, za vsaki stan

in za vsak letni čas.

Uzorci na razpolago.

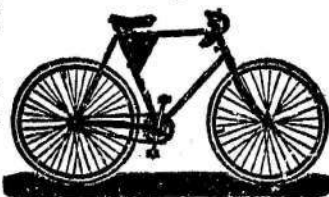
Specialist za izdelovanje
oblek za enoletne prostevoljce.

Kupujte samo dvokolesa „Alitena“, ki so najboljši francoski sistem in najtrpežnejše vrste bodisi za navadno rabo ali za dirke.

Šivalni stroji **Original Victoria** so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in šikanje (vezenje). Stroj teče brezšumno in je jako trpežen.

Puške, samokrese, slamoreznice in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški ceni pri tvrdki

Kerševani & Čuk

GORICA, na Stolnem trgu št. 9. GORICA.